

Vad ska vi med en insamlingspolicy till?

Skrivbordprodukt eller arbetsredskap?

Museernas policydokument om insamling debatterades under museiveckan.

AV MAGNUS GUDMUNDSSON

Vattenflaskan – ett nyckelföremål i vår tid?
Foto Peter Segemark, Nordiska museet.

De flesta museer erbjuder ständigt gåvor av privatpersoner, företag eller institutioner. Problemet är att man inte kan ta emot allt. Det måste sällas och det måste göras utifrån vissa kriterier. Hur insamlingskriterier ska formuleras har länge diskuterats inom Samdoks pooler för Tillverkning och Tjänster och det var även temat för Samdoks programpunkt på museiveckan i Helsingborg. Under

Kommentar

rubriken *Insamlingspolicy* och med ledning av Kjell Hansen, forskare och lärare vid etnologiska institutionen, Lunds universitet, gavs fyra museer tillfälle att presentera sina kriterier för insamling.

Principer och prioriteringar

Olle Synnerholm från Postmuseum i Stockholm var först ut och presenterade åtta punkter som ligger till grund för nyförvävsdiskussionerna. *Exemplifiering* eftersom det är omöjligt att vara heltäckande, *vetenskapligt intresse, visningsbart*, vilket gäller för de föremål som inte har vetenskapligt intresse, *vardaglighet*, som bygger på tanken om representation genom att belysa det "sanna" och "äkta", *brytpunkter*, som kan visa på något typiskt eller på utveckling, *proveniens, postalt*, där Synnerholm talade om gränssnittet mellan Posten och kunden och att detta är viktigare än det internt postala, och till sist *svenskt*. Av dessa punkter väger visningsbarheten och det postala tyngst. Synnerholm framhöll flera gånger att ett föremål är mycket mer intressant om man kan koppla det till en

person och att det använts, än om det är nytt. De åtta punkterna är en utgångspunkt för diskussion, och det viktiga är att det sker en diskussion kring varje föremål. Punkterna är "gummiartade", menade Synnerholm.

Cecilia Hammarlund-Larsson ingår i en arbetsgrupp på Nordiska museet i Stockholm som arbetat fram en ny version av museets insamlingspolicy. Dokumentet har utarbetats i dialog mellan museets personal och forskningsråd och ska göras tillgängligt på museets webbplats. Policydokumentet är tänkt att gälla i fem år och ska kopplas till museets verksamhetsplan samt relateras till stadgar och regleringsbrev, således till det samhälleliga uppdraget. Det som framhålls är fortlöpande dokumentation, insamling och kunskapsuppbyggnad, och att verksamheten ska relateras till befintliga samlingar.

Prioriterade områden för Nordiska museet är *agrarhistoria, industrialismens samhälle och postindustrialismens, tro och sed, hälsa, kropp, kläder och identitet, samt människans boningar*. Dessa områden är prioriterade eftersom de är kärnområden med befintliga samlingar att bygga på. Men det handlar även om områdenas aktualitet och att de är lämpliga för samverkan, vilket även ligger i museets uppdrag. Hammarlund-Larsson framhöll även de övergripande perspektiven i dokumentet såsom *människan i centrum, bredd och mångfald* samt *sammanhang och perspektiv*. Det långsiktiga målet är att öka samverkan med andra museer, universitet, arkiv och bibliotek, öka samverkan med samhället utanför

museisektorn, att förbättra den omvärldsanalytiska förmågan, öka insikt och kunskap om samlingarna samt metodutveckling. Nordiska museets insamlingspolicy är även kopplad till museets forskningsprogram.

Region Västra Götaland består av tre tidigare mindre län. Efter sammanslagningen har man arbetat med en övergripande regional insamlingspolicy och även fördelat insamlingsansvaret på de olika regionala museerna. Christine Fredriksen från Bohusläns museum berättade att diskussionerna började 1997 och att man kom fram till åtta punkter att gå vidare med. Det var *samordning* vilket handlade om att profilera de olika museerna, *längsiktighet*, *visningskriterier*, *utveckling*, *relationen samla-visa*, *delaktighet* (det är många olika yrkeskategorier inblandade i arbetsprocessen), *medvetandegörande* samt *forskning*.

2001 fick Västra Götalands regionmuseer i uppdrag att arbeta fram program för varje enskilt museum, vilket vid Bohusläns museum ledde till en treårsplan för dokumentation och forskning. Bland annat ville man bilda ett forskningsforum i museet vilket bland annat skulle innebära medel för intern forskning och att det skulle tas fram rutiner för ansökning av externa medel. En tänkt effekt med insamlingspolicy var att stärka dokumentationsverksamheten eftersom den ofta får stå i skuggan av mer publik verksamhet.

I Helsingborg är verksamheten sedan något år uppdelad i tre enheter: Kulturmagasinet, Fredriksdals friluftsmuseum och Dunkers kulturhus. Charlotte Åkerman berättade att man redan innan denna organisationsförändring insåg ett behov av en insamlingspolicy. Diskussionen började 1996 och inleddes med en beskrivning av samlingarnas innehåll. Därefter formulerades ett antal insamlingsprinciper: insamling skulle ske *i samband med dokumentation*, det skulle till *skriftlig motivering* för varje nyförvärv samt *proveniens*. Ett krav är att museet efter förvärvet har full dispositionsrätt över föremålet.

Diskussionerna kring insam-

ling har även lyfts till regional nivå. I Nätverket för kulturhistoria i Skåne har man inlett arbetet med ett gemensamt program för Region Skåne och man arbetar även med att försöka göra en kartläggning av vad skånska museer har i sina samlingar. Åkerman framhöll ett viktigt syfte med en insamlingspolicy är att *kvalitets-säkra* insamlingen av nya föremål.

Operativa dokument?

Kjell Hansen inledde den efterföljande diskussionen med iakttagelsen att de presenterade dokumenten handlade mer om *hur* det skulle samlas in än *vad*, att det var svårt att se hur dokumenten konkret var operativa. Han frågade sig även vad syftet egentligen var med att utarbeta en insamlingspolicy och om dessa dokument egentligen spelade någon roll för museernas verksamhet. Svaret var enigt från panelen. Ett museum kan inte dokumentera och samla in allt och därför är det viktigt att tematisera konkreta arbetsområden.

Agneta Boqvist från Varbergs museum såg policydokumenten svåra som arbetsredskap. Hon förespråkade att man istället bör arbeta med omvärldsanalys för att kunna samla in och belysa nyckelföremål. Museerna besitter en unik kunskap om föremål och den ska vi värna om och utveckla. Som exempel på nyckelföremål nämnde hon det faktum att man idag köper vatten på flaska, vilket kan visa på globalisering genom att vi anammar kontinentala vanor, modernisering, kommersialisering, synen på hälsa, eller på marknad och reklam. Ett annat exempel kan vara våra almanackor, fulltecknade och därför fulla av information om hur vi lever, tänker och planerar. Motiveringen till nyförvärven är viktiga, avslutade Boqvist.

Diskussionen fortsatte med idéer om att man i framtiden kanske tycker att det är lika intressant att se på oss som samlar in föremålen som att se på det insamlade, frågor om hur policydokumenten används i verksamheten, tankar om att det är viktigt med "tjusiga" dokument för att visa på verksamheten, med praktiska frå-

gor kring föremålshandling och magasinering, och om en uppmaning att införa den etiska aspekten i dokumenten. Någon framhöll också att föremålsinsamling måste ingå i varje dokumentation och andra att det är viktigt att fundera kring representativiteten. Avslutningsvis frågade sig Kjell Hansen återigen varför man utarbetar en insamlingspolicy.

Strategi och samtidsyn

Sammanfattningsvis kan man se en enighet bland seminariedeltagarna om nyttan med policydokument, eller i alla fall att ha en medveten strategi kring insamling, och även övrig museiverksamhet. Om vad dessa dokument ska innehålla fanns det dock lika många åsikter som seminariedeltagare, vilket kanske är baksidan med att bedriva en humanistisk, kulturbe-

varande och -analytisk verksamhet utan självklara tolkningar av vårt samhällsuppdrag. Om man till detta beaktar att många museer av olika skäl har insamlingsstopp eller tvingas vara ganska restriktiva när det gäller nyförvärv blir policydokumenten i många fall skrivbordsprodukter. Men som sådana ger de kanske framtidens museitjänstemän en bättre bild av hur vi såg på vår samtid än de föremål vi lyckats placera i våra magasin.

Magnus Gudmundsson är dr i etnologi och intendent vid dokumentationsgruppen, Malmö Museer. Han arbetade tidigare som samordnare för samdokprojektet *Samtiden som kulturarb.*
magnus.gudmundsson@malmo.se

SVÅRASAKER FARLIGASAKER

Svåra saker. Ting och berättelser som upprör och berör

För information och dokumentation se projektets webbplats
www.svarasaker.riksutstallningar.se

På Kärnan, det medeltida tornet i Helsingborg, fanns före andra världskriget en kikare som användes av turister för att se ut över staden och sundet. Den 9 april 1940 ockuperades Danmark och Norge av nazisterna. Händelseutvecklingen skapade stor oro i Sverige och man fruktade en tysk invasion. Kikaren på Kärnan kom nu att användas av militär, för spaning över sundet mot det tyskockuperade Danmark. Idag finns kikaren bevarad på Helsingborgs museum. Från: Helsingborgs museum
Foto: Sven Olof Larsén, Helsingborgs museum